

18. oktober 2017
Deres ref.: 17/856

Klima- og miljødepartementet

HØRING AV ENDRINGER I PRODUKTFORSKRIFTENS BESTEMMELSER OM BIODRIVSTOFF

Innledning

Vi viser til høringsbrev og positiv tilbakemelding fra Klima- og miljødepartementet (KLD) på vår forespørsel om utsatt høringsfrist.

Naturvernforbundet mener det er åpenbart at biodrivstoffpolitikken må gi reelle klimaeffekter og ikke forsterke andre miljøutfordringer, og at innsatsen må ses i lys av andre tiltak og virkemidler som kan gi minst like høy måloppnåelse.

Gitt dagens høye forbruk av flytende drivstoff i transportsektoren mener Naturvernforbundet at 20 prosent innblanding av biodrivstoff i vegtransporten kan gi betydelige utfordringer. Skal dette innblandingskravet opprettholdes, må det være en forutsetning at forbruket av flytende drivstoff reduseres vesentlig. Det vil også gi andre miljømessige gevinster.

Naturvernforbundet vil med dette høringssvaret peke på flere momenter som vi håper KLD vil ta i betraktning når endelig politikk fastsettes.

Energieffektivisering og elektrifisering må være første bud

For at vi skal løse transportsektorens miljøutfordringer, trenger vi løsninger som reduserer både energi- og arealbehovet, da energiforbruk og arealbeslag er viktige drivere for klima- og naturvernutfordringene som må løses.

Som energibærer i transportsektoren bør bruk av elektrisitet ha førsteprioritet og anses som et mer robust og miljøriktig alternativ enn fortsatt bruk av relativt ineffektive forbrenningsmotorer, uansett om det brukes fossile eller biobaserte drivstoff.

Viktig med globalt perspektiv

Det er viktig at Norge setter mer ambisiøse mål for kutt i nasjonale utslipp og innfrir disse, i tillegg til å være en sterk pådriver for mer ambisiøse, internasjonale avtaler. Samtidig mener Naturvernforbundet at utslippsreducerende tiltak, som innfasing av biodrivstoff – som primært gjøres for å innfri nasjonale krav til utslippsreduksjoner i ikke-kvotepliktig sektor – må ses i lys av at det er knappe ressurser som brukes, som kan ha en alternativ anvendelse som gir større utslippskutt globalt og/eller i andre sektorer.

Høringsnotatet viser til omfattende studier fra EU som tyder på at flere typer biodrivstoff, som avtaleteknisk regnes å gi null utslipp i Norge, vil gi økte klimagassutslipp globalt, fordi det direkte eller indirekte fører til at områder med store karbonlagre hogges og dyrkes opp for biodrivstoffproduksjon. For oss er det åpenbart at bruk av slikt drivstoff ikke er en løsning for å redde klodens klima. Behovet for råstoff til biodrivstoffproduksjon for det norske markedet må ses i lys av at bioressurser i framtida vil bli etterspurt i langt større grad enn i dag, for å legge om energibruken og oppnå miljøgevinster verden over, i så godt som alle sektorer.

Ikke øk bruken av ikke-avansert biodrivstoff, og fas ut all palmeolje

Budsjettavtalen om økt omsetning av biodrivstoff innebærer at bruken av ikke-avansert biodiesel vil øke (også utover øvre grense i ILUC-direktivet), med mindre kravet om avansert biodrivstoff overoppfylles vesentlig. Ifølge EUs rapporter vil økt bruk av ikke-avansert biodiesel gi økte klimagassutslipp. Det er uakseptabelt. Vi trenger det motsatte, nemlig en politikk som trapper ned bruken av slikt drivstoff. Vi mener også at det bør tas i bruk virkemidler som faser ut bruken av palmeolje (og palmeoljebaserte råstoff som påvirker etterspørselen etter palmeolje) fra drivstoff brukt i Norge.

Vi trenger en helhetlig plan for bruk av bioressursene

Naturvernforbundet mener det mangler en helhetlig plan for hvordan bioressursene bør brukes. Det er jo ikke slik at det bare er i transportsektoren i Norge det må kuttes utslipp. Fossile innsatsfaktorer må byttes ut med fornybare og klimavennlige løsninger verden over. Da blir det ekstra viktig at i det minste Norge bruker sine ressurser på den måten som gir størst positiv effekt for miljøet globalt. Med store energitap i omdanningsprosessen fra råstoff til flytende drivstoff er det mye som taler for at andre anvendelsesformer gir en større klimagevinst. Bruk av råstoff på en måte som både faser ut fossile innsatsfaktorer og samtidig bidrar til karbonlagring (f.eks. bruk av trematerialer som erstatning for stål og betong), framstår som ekstra interessant.

Det er bra KLD spør om alternative anvendelser for råstoff, men vi mener temaet fortjener langt større oppmerksomhet. Alternative anvendelser handler om mye, både byggematerialer (alt fra massivtre til sponplater), kjemikalier, reduksjonsmidler, plast og plasterstatning – og til og mat. Vi ser alt i dag at mange aktører sier de vil bruke skogen som råstoff, men vi savner å se et regnestykke som viser at vi har ressurser nok til alle «gode» formål.

Dersom Norge eksporterer mindre virke til utlandet, kan det gi økt etterspørsel etter tømmer fra andre kilder i andre land, med uklar effekt på klima og naturmangfold.

Hvor mye ressurser kan høstes i Norge?

Siden norske skogressurser anses som en viktig innsatsfaktor for produksjon av avansert biodrivstoff i Norge, må skogbruket vies særlig oppmerksomhet. Stortinget har vedtatt å øke skogvernet til 10 prosent av den produktive skogen, noe som er viktig, og verneomfanget må på sikt økes utover dette nivået – for å ta vare på naturmangfoldet og karbonlagre. Videre pålegger naturmangfoldmål 15 fra Aichi at Norge restaurerer minst 15 prosent av «forringede økosystemer» innen 2020. Begge deler vil påvirke hvor mye som kan høstes fra norske skoger.

Nyere forskning¹ viser at samspillet mellom sopp og vegetasjon er viktig for skogens evne til å trekke CO₂ ut av atmosfæren og lagre karbonet i skogsjorda. Videre er skogsjorda det største karbonlageret i skogene på nordlige breddegrader. Dette tilsier at vi trenger en skogbrukspolitikk som både tar vare på det stabile karbonlageret i skogsjorda og øker opptaket av CO₂ fra atmosfæren. Et skogbruk som oppnår dette, samtidig med å levere solid tømmer til materialproduksjon, vil være ekstra gunstig fra et klimaståsted og vil antakelig også ha positive effekter for naturmangfoldet. Naturvernforbundet frykter at økt avvirkning vil kunne gi motsatt effekt og kan ikke anbefale dette.

Av skogen som hogges, utnyttes bare om lag 12 prosent² til materialproduksjon.³ Resten går til energiformål, papirproduksjon etc. eller blir liggende i skogen. Det betyr at en liten

¹ «Skogens usynlige karbonpoliti», artikkel på aftenposten.no 14. mars 2014 (oppdatert 30. september 2016): <https://www.aftenposten.no/viten/i/XwAJE/Skogens-usynlige-karbonpolit>

² Om sponplater regnes som materialer i denne studien, er uklart. Om dette ikke er tatt med, blir tallet for karbonlagring i materialer noe større.

andel av det som hogges, kan brukes til å erstatte stål og betong som byggemateriale, og lite av karbonet lagres dermed i materialer over lengre tid. Naturvernforbundet etterlyser en skogbrukspolitikk som fører til at en større andel av skogressursene brukes til solide byggematerialer som lagrer karbon.

Hensynet til skogen som karbonlager, og ønsket om å øke andelen av tømmeret som kan brukes til materialproduksjon, tilsier også at gjenværende ressurser som kan brukes til energiformål, blir mindre, noe biodrivstoffpolitikken må ses i lys av.

Kun bruk av reelle avfallsressurser bør premieres

I debatten om biodrivstoff omtales iblant ressursene som skal brukes til biodrivstoffproduksjon i Norge, som «skogsavfall». Men også den store andelen rester etter at tømmer til materialproduksjon er tatt ut, har alternative anvendelsesmuligheter, som kanskje gir langt større reduksjon i klimagassutslipp enn om ressursene omdannes til flytende biodrivstoff.

Når ressursene som er tenkt bruk til produksjon av biodrivstoff, ikke kan defineres som reelle avfallsressurser, blir det også feil å overse karbondjeldproblematikken når klimaeffekten av biodrivstoffet skal vurderes.⁴ Når saktevoksende skog hogges og ressursene brennes til energiformål, tar det flere tiår før karbonet igjen er bundet i vegetasjonen. I tillegg kommer utfordringene med mulig karbonlekkasje fra, eller mindre karbonopptak til, skogsjorda.

Naturvernforbundet mener at det kun er reelle avfallsressurser fra annet enn skogbruket som skal kunne dobbelttelles og stimuleres til bruk i biodrivstoffproduksjon.

Sats mer på biogass

Naturvernforbundet etterlyser større satsing på produksjon av biogass basert på reelle avfallsressurser i Norge, som må støttes opp i form av strengere krav til utsortering av biologisk nedbrytbart avfall fra husholdninger, landbruket og industrien. Det er også viktig at det stimuleres til etterspørsel etter biogass til bruk i tyngre kjøretøy etc., der andre alternativ er mindre aktuelle eller mindre modne til å tas i bruk. Naturvernforbundet mener at biogass bør kunne telles med som et avansert biodrivstoff i vegtransporten, men det trengs antakelig egne virkemidler for å oppnå økt bruk.

Anbefaling

Naturvernforbundet ber om at følgende momenter blir tatt hensyn til når KLD skal utforme biodrivstoffpolitikken:

- Behovet for drivstoff i transportsektoren må reduseres betydelig. Om dette ikke skjer, frykter vi at 20 prosent innblanding av biodrivstoff vil skape uakseptable utfordringer for klima og natur.
- Energieffektivisering og elektrifisering må være hovedstrategien i transportsektoren.
- Miljøkonsekvensene av biodrivstoff brukt i Norge må ses i et globalt perspektiv.
- Bruken av ikke-avansert biodiesel må ikke økes, men heller trappes ned, og det må tas i bruk virkemidler som faser ut all bruk av palmeolje i biodrivstoff.
- Vi trenger en helhetlig plan som viser hvordan bioressursene bør brukes, for å oppnå størst mulig miljøgevinst globalt.

³ «Skog som biomasseressurs», rapport fra Klima- og miljødirektoratet, 2011 – figur 4-3, side 54: http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner/2011/Februar/Skog_som_biomasseressurs/

⁴ Se bl.a. «Analyse av klimagassutslipp fra utnyttelse av skog til energiformål», rapport fra Norges vassdrags- og energidirektorat, 2015: http://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_17.pdf

- Tilgjengelige bioressurser i Norge må ses i lys av behovet for bl.a. mer skogvern, mer restaurering av økosystemer, vern om skogsjorda som karbonlager og økt opptak av karbon i skogene. I lys av dette kan vi ikke anbefale at avvirkingen i Norge økes.
- Skogbruket må innrettes slik at en større del av trevirket brukes til produksjon av solide materialer som lagrer karbon og erstatter stål og betong.
- Kun reelle avfallsressurser fra annet enn skogbruket bør kunne dobbelttelles og stimuleres til bruk i biodrivstoffproduksjon.
- Det bør satses langt mer på biogass, og bruken av biogass bør kunne telles med som et avansert biodrivstoff i vegtransporten.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg
leder